

Vietnamilaisen jazzin pioneeri Dac Thien Quyen

Maaailma kylässä -festivaaleilla esiintynyt saksofonisti Dac Thien Quyen haluaa saada vietnamilaiset rakastumaan jazziin.

Suomessa vierailut 27-vuotias Dac Thien Quyen on tällä hetkellä yksi Vietnamin arvostetuimpia saksofonisteja. Viisipäiväisen vierailunsa aikana toukokuussa 2006 hän esiintyi Helsingissä moneen otteeseen. Suurimman yleisön hän sai sunnuntaina Maaailma kylässä festivaaleilla, jossa hän soitti Trio Töykeiden kanssa. Kiireisestä aikataulusta huolimatta tilaa löytyi myös pienelle haastattelutuokiolle.

Missiona vietnamilaisen jazzin aseman vakiinnuttaminen

”Haluaisin saada aikaan jazzin vallankumouksen Vietnamin”, aloittaa Dac Thien Quyen. ”Tämä ei tarkoita ainoastaan suuremman kuulijakunnan aikaansaamista vaan myös sitä, että muusikot ottaisivat jazzin soiton vakavammin. Haluan edistää kumpaakin”. Tämän kautta voitaisiin Dacin mukaan päästä siihen, että vietnamilainen jazz löytäisi omaperäisempiä ilmaisumuotoja. ”Toivoisin, että vietnamilaiselle jazzille kehittyisi oma ääni”.

Jazz on monelle vietnamilaiselle vieras musiikin laji, sillä usean vuoden ajan viranomaiset tulkitsivat sen länsimieliseksi ja vietnamilaista yleisöä vahingoittavaksi musiikiksi. Joillekin vanhemmille ihmisille, varsinkin Etelä-Vietnamin, se on tutumpaa. Jazz soi Vietnamin jonkin verran jo ranskalaisten aikana, mutta todenteolla se rantautui Etelä-Vietnamiin, lähinnä Saigoniin, amerikkalaisten mukana 1960-luvulla. Saigoniin jazz-klubeilla soittivat ahkerasti myös monet vietnamilaiset muusikot. Pohjois-Vietnamin jazz tulkittiin vihollisen musiikiksi, jota ei sopinut soittaa tai kuunnella. Sodan loputtua ja maan yhdistyttyä jazzin soitto hiljeni myös Saigonissa.

Yksi nyky-Vietnamin jazzin edelläkävijöitä on ollut Dacin isä Quyen Van Minh, joka kuuli jazzia ensimmäisen kerran radion kautta vuonna 1978. Tuolloin hän ei tiennyt tarkalleen, mitä oli kuullut,

mutta musiikki liikutti häntä ja hän alkoi itsekseen tapailta kuulemaansa. Radiota hänen tuli kuunnella hiljaa keittiössä, jottei muualla huomattaisi, että hän seurasi kiellettyä länsimaalaista musiikkia. Vasta 1980-luvun lopulla ilmapiiri alkoi avautua sen verran, että hän saattoi esittää lempimusiikkiaan julkisesti. Siitä lähtien Quyen Van Minhin elämäntehtävänä on ollut jazzin tuominen lähelle vietnamilaista yleisöä. Vuonna 1998 hän perusti Hanoi ensimmäisen ja edelleen ainoan jazz-klubin nimeltä Minh's Jazz Club. Vuonna 1999 Minh julkaisi ensimmäisen jazz-levynsä nimeltä The Bird, jossa hän teki urauurtavaa työtä pyrkiessään yhdistämään modernia jazzia perinteiseen vietnamilaiseen musiikkiin.

Tällä hetkellä jazzilla on jo pieni ja vakiintunut kuulijakuntansa Vietnamissa. ”Mutta isäni kanssa toivoisimme myös suuremman yleisön oppivan ymmärtämään jazzia. Klubillamme tällä hetkellä noin 80% yleisöstä on ulkomaalaisia. Yritämme kovasti saada yleisömmme vietnamilaisen osuuden nousemaan ainakin puoleen.” kertoo Dac tavoitteistaan. ”Toisaalta esiintyjäpuolelle haluaisimme entistä enemmän myös ulkomaalaisia, sillä näin saisimme aikaan rikasta kulttuurivaihtoa. Trio Töykeiden konsertti klubillamme on hyvä esimerkki tästä. Tuolloista tuttavuuden solmimista on kiittäminen siitä, että nyt voin tuoda vietnamilaista jazzia tutuksi myös suomalaiselle yleisölle”, toteaa Dac iloisesti. ”Itse asiassa minulla on kaksi tavoitetta: jazzin aseman vakiinnuttaminen kotimaassani sekä vietnamilaisen jazzin esitleminen muulle maailmalle.”

Laiskurista intohimoiseksi jazz-muusikoksi

Dacin henkilökohtainen historia jazzin kanssa ei ole ollut aivan mutkaton. Dac aloitti 11-vuotiaana klassisen musiikin opinnot Hanoi konservatoriossa instrumenttinaan klarinetti. 15-vuotiaana hän siirtyi jazziin ja aloitti samalla saksofonin soiton isänsä opastuksella. Dac torjuu usein esitetyn ajatuksen siitä, että Dacille legendaarisen muusikon poikana rakkaus musiikkiin ja jazziin olisi tullut suoraan verenperintönä. ”Aloittaessani soiton opiskelun en edes pitänyt musiikista. Soitin ainoastaan siksi, koska sitä minulta odotettiin. Olin laiska harjoittelemaan ja soitin kehnonlaisesti”, kuvailee Dac.

Käännekohtana oli konsertti, jossa isä pyysi Dacia tuuraamaan itseään ollessaan itse estynyt. Dac ei ehtinyt soittaa kauankaan ennen kuin tilaisuuden järjestäjä pyysi Dacia lopettamaan. Hän sanoi yleisön haluavan kuulla ainoastaan legendaarista Quyen Van Minhiä, jota Dacin hapuileva soitto ei voinut korvata. ”Hän sanoi jopa maksavansa siitä, että istuisin loppuajan hiljaa esiintymislavan toisella puolelle. Tämä oli nuorelle miehelle iso kunnianklaus, mutta toisaalta tapahtuma oli kuin eräänlainen force majeure, joka saattoi minut lopulta yhteen jazzin kanssa, sillä siitä sisuuntuneena aloitin harjoittelun aivan uudella tavalla”, naurahtaa Dac. Intensiivisen harjoittelun kautta suhde musiikkiin alkoi syventyä. ”Tällä hetkellä jazz on minulle kaikki kaikessa” hän kiteyttää. ”Monet nauravat sille, että kutsun saksofoniani vaimokseni. Mutta totta on se, etten voi olla hänestä päivääkään erossa. Ja esiintyessäni meistä tulee samalla tavalla yhtä kuin elämänsä yhdessä jakavasta avioparista konsanaan.”

Toisena merkittävänä käänteenä Dacin jazz-uralla on ollut stipendin saaminen Berkleen musiikkikouluun, joka on yksi maailman arvostetuimmista jazzin saralla. Opettajinaan hänellä oli muun muassa Fred Lipsius sekä George Garzone. Erityisesti jälkimmäistä Dac pitää merkittävänä esikuvanaan. Opiskeluaikaansa Dac kuvaa erittäin työntäyteiseksi. ”Heräsin, söin, harjoittelin, söin ja menin nukkumaan... Siinä päivittäinen ohjelmani Bostonissa ollessani. Aikaa ei todellakaan riittänyt muuhun. Ei juhliä, vaan ainoastaan kovaa harjoittelua”.

Vietnamilaisen musiikin sävyjä modernin jazzin kielellä

Berkleean opintojen aikana Dac levytti kaksi albumia, "The Splendours from areas of silence" (Su Toa Sang Trong Tam Hon) ja "Vietnam - Image of the homeland" (Vietnam Bong Dang Que Huong). Niiden tuottajana toimi hänen opettajansa Fred Lipsius. Kummankin kohdalla Dacin tavoitteena oli jatkaa isänsä aloittamaa työtä eli perinteisen vietnamilaisen musiikin sävyjen kääntämistä modernin jazzin kielelle. Tämä ei ole mikään yksinkertainen tehtävä. ”Haasteena tässä sävellystyössä on se, että vietnamilaisessa musiikissa käytetyt sävelten venytykset ja vibraatot ovat melko hankalia kääntää saksofonilla soitettaviksi. Lisäksi vietnamilainen perinteinen musiikkihan perustuu viisisäveliselle pentatoniselle asteikoille, jolloin melodioista tulee helposti melko yksiulotteisia. Yhtenä ratkaisunani on rikastuttaa yksinkertaisia melodioita monimutkaisilla ja vaihtuvilla rytmikuvioilla.”

Palattuaan Vietnamiin Dac soitti isänsä klubilla viikon jokaisena iltana kunnes huomasi, että työrytmi ei jättänyt tilaa enää millekään muulle. Eniten häntä vaivasi se, ettei aikaa jäänyt omalle sävellystyölle. Hän ilmoitti isälleen, ettei voinut jatkaa samalla tahdilla. ”Nykyisin soitan klubilla vain viitenä iltana viikossa.” sanoo Dac tyytyväisenä. Kiirettä tuo myös opetustyö. Dacin isän edesauttamana Hanoi konservatoriossa perustettiin viime vuonna jazz-musiikin linja. Nyt sekä Dac että hänen isänsä antavat siellä tunteja. Tätä ennen jazzin opiskelu on ollut mahdollista ainoastaan Hanoi armeijan musiikkikoulussa ja sielläkin vain vuodesta 2000 asti. ”Jazzin opetuksen vakiintuminen Vietnamissa on erittäin hieno asia. Uskon tämän todella nostavan vietnamilaisen jazzin tasoa. Odotan innolla, mitä tästä seuraa.”

Seuraavana projektina Dacilla on tehdä kuuluisan kevyen musiikin säveltäjä Ha Dungin kappaleista jazz-sovituksia. Vuoden lopulla hän aikoo esittää näitä sovituksiaan Hanoi Oopperatalossa. ”Mr Dungin laulut ovat tuttuja kaikille vietnamilaiselle. Tämä on yksi tapa, jolla uskon voivani tuoda jazzia lähemmäs suurta yleisöä. Aion tehdä kaikkeni, että saisin vietnamilaiset rakastumaan jazziin.”

Mira Käkönen